

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΚΒ'.

Ὁ Ζεύξης, γράψας εικόνα τῆς Ἑλένης, ἐτόλμησε νὰ σημειώσῃ κάτωθεν τοὺς διασήμεους ἐκείνους στίχους τοῦ Ὀμήρου ἐν οἷς οἱ κατατεθειγμένοι γέροντες ὁμολογοῦσι τὴν συγκίνησιν αὐτῶν. Οὐδέποτε ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ποίησις ὑπεβλήθησαν εἰς ἀμύλλαν ἑκατέρα μετὰ δυνάμεων μᾶλλον ἰσοβαθμίων. Ἡ νίκη παρέμεινεν ἀναποφάσιτος, ἀμφότεραι δὲ ἦσαν ἄξια τοῦ στεφάνου.

Διότι ὄν τρόπον ὁ σοφὸς ποιητὴς ἐπεδεικνυτο ἡμῖν τὸ καλόν, ὅπερ ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξεικονίσῃ κατὰ τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, ἀπλῶς ἐν τῇ ἐπιδράσει αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ οὐχ ἥττον σοφὸς ζωγράφος ἐπεδείξατο ἡμῖν τὸ καλόν κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον ἢ κατὰ τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, ἀρρεπὲς λογιζόμενος τῇ τέχνῃ αὐτοῦ νὰ καταφύγῃ εἰς οἰονδιῆποτε ἄλλο βοηθητικὸν μέσον. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ συνίστατο ἐκ μόνης τῆς μορφῆς τῆς Ἑλένης ἥτις παρίστατο γυμνή. Διότι εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ Ἑλένη ἀκριβῶς ἦτο ἐκείνη, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἐν Κρότωνι ὡς τοιαύτην.¹

Παραβαλέτω τις πρὸς ταύτην περιεργείας χάριν τὴν εἰκόνα, ἣν ὁ Κάυλος τῷ νεωτέρῳ καλλιτέχνῃ ἐκ τῶν στίχων ἐκείνων τοῦ Ὀμήρου προδιαγράφει: « ἡ Ἑλένη, λευκὴν φέρουσα καλύπτραν, ἐμφανίζεται ἐν τῷ μέσῳ διαφόρων γηραιῶν ἀνδρῶν, ἐν οἷς εὐρίσκειται καὶ ὁ Πρίαμος, ἀναγνωρίζομενος ἐκ τῶν ἐμβλημάτων τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος. Ὁ καλλιτέχνης ὀφείλει ἰδιαζόντως νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν θρίαμβον τοῦ καλοῦ ἐν βλέμμασι πάθους ἐκφραστικοῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκφράσεσι θαυματοῦ θαυμασμοῦ ἐπὶ τὸν προσώπων τῶν ψυχρῶν τούτων γερόντων. Ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται ὑπεράνω μίαις τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. Τὸ βάθος τῆς εἰκόνης δύναται νὰ ἐξαφανίζηται εἰς τὸ ἄπειρον ἢ πρὸς ὑψηλότερα οἰκοδομήματα τῆς πόλεως· τὸ πρῶτον ζωηρότεραν θὰ ἐνεποιεῖ ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἀμφότερα εἰσὶν ἐπίσης ἀρμόδια ».

Ἦδη φαντασθῆτω τις τὴν εἰκόνα ταύτην, ἐκτελουμένην ὑπὸ τοῦ μεγίστου καλλιτέχνου τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς καὶ παραβαλέτω αὐτὴν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ζεύξιδος. Ποτέρα τῶν δύο θὰ ἐπιδείξῃ τὸν ἀληθῆ θρίαμβον τοῦ καλοῦ; ἡ δευτέρα, ἐν ἣ ἔγω αὐτὸς τὸν θρίαμβον τοῦτον αἰσθάνομαι, ἢ ἡ πρώτη, ἐν ἣ ὀφείλω νὰ συμπεράνω αὐτὸν ἐκ τῶν μορφασμῶν συγκεκινημένων λευκοπωγῶνων; Turpe senilis amor· βλέμμα ἐπιθυμίας καθίστησι γελοῖον καὶ τὴν μάλιστα ἀξιοτίμων

μορφῆν. Γέρον δέ, προδίδων νεανικὰς ἐπιθυμίας, ἀποτελεῖ μάλιστα ἀπδὲς ἀντικείμενον. Πλὴν τοιαύτη κατηγορία δὲν δύναται νὰ διατυπωθῆ κατὰ τῶν παρ' Ὀμήρω γερόντων· διότι ἡ συμπάθεια, ἣν αἰσθάνονται, εἶναι στιγμιαῖος σπινθήρ, ὃν πάραυτα ἀποσβέννυσιν ἡ σύνεσις αὐτῶν, ἀποσκοπεῖ δηλ. ὠρισμένως εἰς τὸ νὰ περιποιήσῃ τιμὴν τῇ Ἑλένῃ, οὐχὶ ὅμως νὰ κατασχύνῃ αὐτοὺς τούτους. Ὁμολογοῦσι τὸ αἰσθημα αὐτῶν, ἀλλ' αὐθωρεῖ προστιθέασιν :

*Ἄλλα καὶ ὄς, τοίη περ' εἶδ' ὄσ', ἐν ρησὶ νεέσθω,
Μὴ δ' ἡμῖν τέκεσσ' εἴ' ὀπίσσω πῆμα λίποιτο.*

Ἄνευ τῆς ἀποφάσεως ταύτης θὰ ἦσαν οὗτοι ἀσύνετοι πρεσβύται, θὰ ἦσαν ὅποιοι φαίνονται ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Καύλου. Καὶ πρὸς τί διευθύνουσιν οὗτοι λοιπὸν τὰ πάθος ἀποπνέοντα βλέμματα αὐτῶν; Πρὸς περικεκαλυμμένην καὶ καλυπτροφόρον μορφήν. Ἄλλ' εἶναι αὕτη ἡ Ἑλένη; Ἄδυνατὸ νὰ κατανοήσῃ πῶς ὁ Κάυλος ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῇ ἐνταῦθα νὰ φέρῃ καλύπτραν. Καὶ παρέχει μὲν αὐτῇ καλύπτραν ὁ Ὀμηρος, ρητῶς λέγων

*Αἰτίκα δ' ἀργεννῆσι καλυψαμένη ὀσθήσιν
Ὀρμῆτ' ἐκ θαλάμοιο*

ἀλλὰ τοῦτο πράττει ἵνα αὕτη, οὕτω κεκαλυμμένη, διέλθῃ τοὺς ὁδοὺς· ἂν δὲ παρ' αὐτῷ ἦδη οἱ πρεσβύται δεικνύωσι τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν, πρὶν ἢ αὕτη φανῆ ὅτι ἐξέβαλεν ἢ ἔρριψεν ὀπίσω τὴν καλύπτραν, δὲν ἦτο ὅμως ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν εἶδον αὐτήν· ἡ μαρτυρία αὐτῶν ἄρα δὲν προέρχεται ἐκ τῆς παρούσης στιγμιαίας ὄψεως, ἀλλὰ πολλακίς θὰ ἠσθάνθησαν ὅτι κατὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην διὰ πρώτην μόνον φοράν ὁμολογοῦσιν ὅτι ἠσθάνθησαν. Ἐν τῇ εἰκόνι ὅμως δὲν ἀπαντῆ τοιοῦτό τι· ὅταν βλέπω ἐνταῦθα κατατεθειγμένους γέροντας, θέλω συγχρόνως νὰ ἴδω καὶ τὴν εἰκόνα, ὅπερ κινεῖ αὐτοὺς εἰς ἔκστασιν, μεγάλως δ' ἐκπλήττομαι ὅταν οὐδὲν ἄλλο βλέπω ἢ, ὡς εἶπον, περικεκαλυμμένην καὶ καλυπτροφόρον μορφήν, πρὸς ἣν οὗτοι ζωηρὸν αἰσθάνονται θαυμασμὸν. Ὅποῖον δὲ χαρακτηριστικὸν τῆς Ἑλένης κέκταιται ἡ μορφή αὕτη; Τὴν λευκὴν αὐτῆς καλύπτραν καὶ τὴν ἐκ τῶν κανονικῶν αὐτῆς γραμμῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν αἱ χαρακτηριστικαὶ γραμμαὶ νὰ γίνωνται ὁραταὶ κάτωθεν τῶν ἐνδυμάτων. Ἐπιφανὸν ὅμως καὶ ὁ κόμης, τὴν καλύπτραν συνιστῶν, νὰ μὴ ἐνόει ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἔδει νὰ ἦναι κεκαλυμμένον, νὰ ἐποιεῖτο δὲ μνείαν τῆς καλύπτρας ἀπλῶς ὡς τμήματος τῆς περιβολῆς. Ἐὰν οὕτως ἔχη (αἱ λέξεις αὐτοῦ ὅμως *Hélène couverte d'un voile blanc* οὐδόλως εἰσὶ βεβαίως ἐπιδεικτικαὶ τοιαύτης ἐρμηνείας), τότε ἐκπλήττομαι ἐπὶ ἄλλῳ τινί· συνίστησι τῷ καλλιτέχνῃ ὁ Κάυλος μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς ν' ἀποδιδῆν τὴν ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν πρεσβυτῶν ἐκφράσιν, περὶ τῆς καλλονῆς ὅμως τῆς μορφῆς τῆς Ἑλένης οὐδὲν ἀπολύτως λέγει. Ἡ ἠθικὴ αὕτη καλλονή, ἥτις ἐν τῷ ὀφθαλμῷ περιδεῶς προσεγγίζει τὴν ὑγρὰν λάμψιν δακρύων μεταμελείας— Πῶς; ἀποτελεῖ ἄρα ἡ ὑπερτάτη καλλονὴ τοῖς ἡμετέροις καλλιτέχναις τοσοῦτον εὐχέρως ἔργον ὥστε νὰ μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην σχετικῆς ὑπομνήσεως; Ἡ μίπως ἡ ἐκφρασις ἀποτελεῖ τι πλέον τῆς καλλονῆς; Καὶ εἰμεθα ἄρα ἐν ταῖς εἰκόσι τοσοῦτον εἰθισμένοι ὥστε νὰ ἐπιτρέπωμεν

*) Ἴδε ἀριθ. 23, σελ. 457—460.

1) Val. Maximus lib. III. cap. 7.— Διον. Ἀλικαρνεύς. Ρητ. τέχνη. Κεφ. 12. Περὶ λόγων ἐξέταξις.

τῆ δυσμορφωτάτη ἠθοποίῳ ὡς θελακτικῆ νὰ φαίνεται πριγκίπισσα, ὅτι μόνον ὁ πριγκιπῆ αὐτῆς ἐκφράζῃ ὅτι αἰσθάνεται θερμὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην;

Πράγματι ἡ εἰκὼν τοῦ Καῦλου ἀπέναντι τῆς εἰκόνης τοῦ Ζεύξιδος ἤθελεν εἶσθαι ὅ,τι καὶ ἡ μιμητικὴ παρῶστασις ἀπέναντι τῆς μάλιστα ἐξόχου ποιήσεως.

Παλαιότερον ὁ Ὅμηρος μετὰ μείζονος ἀναμνηστικῶς ἐπιμελείας ἀνεγινώσκετο ἢ νῦν. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἀναφέρονται πολλαὶ εἰκόνες, ἅς οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ἐξ αὐτοῦ νὰ ἠρῶσθησαν¹. Μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὑπόδειξιν ἰδιαίτερον ὁματικῶν καλλονῶν φαίνονται οὗτοι ἐπιμελῶς νὰ μεταχειρισθῶσαν· ταύτας ἐξωγράφηζον, μόνον δὲ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις τούτοις ἠσθάνοντο βεβαίως ὅτι ἦτο αὐτοῖς ἐπιτετραμμένον ν' ἀμιλλῶνται μετὰ τοῦ ποιητοῦ. Ἐκτὸς τῆς Ἑλένης ἐξωγράφησεν ὁ Ζεύξης καὶ τὴν Πηνελόπην, ἡ δὲ Ἄρτεμις τοῦ Ἀπελλοῦ ἦτο ἡ παρ' Ὁμήρῳ τοιαύτη ἐν συνοδίᾳ τῶν νυμφῶν αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀναμνησθῆσομαι ὅτι τὸ χωρίον τοῦ Πλινίου, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς τελευταίας ταύτης, χρῆζει διορθώσεως. Δὲν φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ἠρέσκοντο νὰ ζωγραφῶσι πράξεις ἐκ τοῦ Ὁμήρου, ἀπλῶς διότι αὐταὶ παρέχουσι πλουσίαν σύνθεσιν, τεχνικὸν φωτισμὸν καὶ ἐξαιρέτους ἀντιθέσεις, οὐδ' ἦτο δυνατόν ν' ἀρέσκη αὐτοῖς τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἡ τέχνη ἔμενεν ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τοῦ ὑψίστου αὐτῆς προορισμοῦ. Ἐτρέφοντο λοιπὸν διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ποιητοῦ· ἐπλήρουν τὴν φαντασίαν αὐτῶν διὰ τῶν ἐξοχωτάτων αὐτοῦ χαρακτήρων· τὸ πῦρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ ἐξῆπτε τὸν ἴδιον αὐτῶν τοιοῦτον· ἐδῆλον καὶ ἠσθάνοντο ὡς αὐτὸς οὕτω δ' ἐγίνοντο τὰ ἔργα αὐτῶν ἀποτυπώσεις τῶν Ὁμηρικῶν κατὰ τὴν σχέσιν προσωπογραφίας πρὸς τὸ πρωτότυπον αὐτῆς, κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοῦτέστιν ὅμοια μὲν ἀλλὰ καὶ διαφέροντα σύναμα. Ἡ ὁμοιότης ἐγκρατεῖ συχνάκις ἐν ἐνὶ μόνῳ χαρακτῆρα· οἱ λοιποὶ ἅπαντες οὐδὲν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους τὸ ὅμοιον ἢ ὅτι εὔρηται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν ὅμοιον παρὰ τε τῷ ἐνὶ καὶ τῷ ἄλλῳ χαρακτῆρι.

Ἐπειδὴ πρὸς τούτοις τὰ Ὁμηρικὰ ἀριστουργήματα τῆς ποιήσεως ἦσαν ἀρχαιότερα ἢ ἄλλο τι ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, ἐπειδὴ ὁ Ὅμηρος τὴν φύσιν μετὰ ζωγραφικωτέρου ὀφθαλμοῦ παρετήρησεν ἢ ὁ Φειδίας καὶ ὁ Ἀπελλῆς, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ καλλιτέχναι διαφόρους καὶ ἰδιαζόντως ἐπωφελεῖς αὐτοῖς παρατηρήσεις εὔρον παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, πρὶν ἢ εὔρωσι καιρὸν νὰ ποιῶσθαι αὐτὰς οἱ ἴδιοι ἐν τῇ φύσει, καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι ταύτας μετὰ πόθου ἀπ' αὐτοῦ ἠρῶσθησαν ἵνα διὰ τοῦ Ὁμήρου μιμηθῶσι τὴν φύσιν. Ὁ Φειδίας ὁμολόγησεν ὅτι οἱ στίχοι: ²

Ἦ καὶ κτανέησιν ἐπ' ὄφρασι νεῖσε Κρονίων·

Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαίται ἐπερρώσαντο ἄνακτος

Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαρ δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

ἐχρονσίμευσαν αὐτῷ παρὰ τῷ Ὁμηρικῷ αὐτοῦ Διὶ ὡς πρότυπον καὶ ὅτι μόνον τῇ βοουθείᾳ αὐτῶν ἐπέτευχε θεοῦ προσώπου, *propemodum ex ipso coelo petitum.* Ὁ

ἐκλαμβάνων τοῦτο ὡς μηδὲν ἄλλο ἐκφράζον ἢ ὅτι ἡ φαντασία τοῦ καλλιτέχνου ἐθερμάνθη ὑπὸ τῆς ἐξόχου εἰκόνης τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐγένετο ἱκανὴ τοσοῦτον ὑψηλῶν παραστάσεων, ὁ τοιοῦτος μοι φαίνεται παρορῶν τὸ οὐσιωδέστερον καὶ ἀρκούμενος εἰς κοινώτατόν τι, ἐνῶ πρὸς πληρεστέραν ἱκανοποίησιν παρέχεται ἡμῖν κατὰ ὅλως ἰδιάζον. Κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν ὁμολόγησεν ὁ Φειδίας συγχρόνως ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ διέγνω κατὰ πρόωτον ὁπόση ἐκφρασις ἐν ταῖς ὀφρῶσιν ἐγκρατεῖται, *quanto pars animi*,¹ ἐν αὐτοῖς δεικνύται.

Πιθανὸν νὰ παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ καταβάλλῃ περισσώτερον ἐπιμέλειαν ἐπὶ τῆς κόμης ὅπως ἐκφράσῃ ὅπως οὖν ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ὅμηρος ἀμβροσίαν χαίτην ὀνομάζει. Διότι εἶναι βεβαίον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι πρὸ τοῦ Φειδίου καλλιτέχναι τὸ λαλοῦν καὶ σημαῖνον τοῦ ὕψους ὀλίγον ἐνόουν καὶ ἰδίως τὴν κόμην λίαν παραμελοῦν. Καὶ ὁ Μύρων ἔτι ὑστέρει ἐν ἀψοτέροις τούτοις ὡς σημεῖοι ὁ Πλίνιος,² μετὰ δὲ τοῦτον Πυθαγόρας ὁ Λεοντίνος ἦτο ὁ πρῶτος ὅστις διεκρίθη ἐπὶ διαζωγραφίᾳ κομῆς κόμης.³ Ὁ,τι ὁ Φειδίας ἐκ τοῦ Ὁμήρου ἔμαθε, τοῦτο οἱ λοιποὶ καλλιτέχναι ἔμαθον ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Φειδίου.

Θὰ ἀναφέρω καὶ ἕτερον παράδειγμα τοῦ εἶδους τούτου, ὅπερ πάντοτε πολὺ μοι νύχαριστήσεν. Ἀναμνησθῶμεν τί παρατηρεῖ ὁ Χόγκαρτ (*Hogarth*) περὶ τοῦ Βελβεδερείου Ἀπόλλωνος.⁴ Ὁ ὄντος τὸν Ἀπόλλωνα, λέγει, καὶ τὸν Ἀντίνοον δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῷ αὐτῷ παλατίῳ ἐν Ρώμῃ· ἐνῶ ὅμως ὁ Ἀντίνοος τὸν θεατὴν θαυμασμοῦ πληροῖ, ὁ Ἀπόλλων προκαλεῖ παρ' αὐτῷ ἐκπληξὴν καὶ μάλιστα, ὡς οἱ περιηγηταὶ ἐκφράζονται, διὰ παραστήματος, ὅπερ πλέον τι τῷ ἀνθρωπίνου δεικνύει καὶ ὅπερ οὗτοι γενικῶς ἀδυνατοῦσι νὰ περιγράψωσιν. Ἡ δὲ ἐνέργεια αὐτῆ εἶναι, λέγουσι, τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος ὡς, λεπτομερῶς ἐξεταζομένου τοῦ ἔργου, τὸ ἐν αὐτῷ δυσανάλογον φανεροῦται καὶ τῷ κοινῷ ὀφθαλμῷ. Εἰς τῶν καλλίστων γλυπτῶν, ὃν ἔχομεν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ὅστις νεωστὶ μετέβη ἐκεῖσε ἵνα θεάσθαι τὰ ἀγάλματα ταῦτα, μοι ἐπεβεβαίον τὸ ἄρτι λεχθῆν, ἰδίως δ' ὅτι οἱ πόδες καὶ οἱ μῆροί ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄνω μέρη λίαν μακρὰν καὶ πλατέα εἶναι. Καὶ ὁ Ἀνδρέας Σάτσης (*Andreas Sachi*), εἰς τῶν μεγαλύτερων ἰταλῶν ζωγράφων, τῆς αὐτῆς φαίνεται νὰ ἦτο γνώμη, διότι ἄλλως, ἐν περιήμῳ τινὶ εἰκόνι, ἥτις νῦν ἐν Ἀγγλίᾳ εὑρίσκεται, δὲν θὰ εἶδιδε τῷ Ἀπόλλωνι αὐτοῦ, στέφοντι τὸν μουσικὸν Πασκιλίνην, τὴν τελείαν ἀναλογίαν τοῦ Ἀντινοῦ καθότι οὗτος πρᾶγματι ἀντίτυπον τοῦ Ἀπόλλωνος φαίνεται νὰ ἦναι. Εἰ καὶ εἰς πολλὰ μεγάλα ἔργα συχνάκις βλέπομεν ὅτι μικροτέρα τις λεπτομέρεια ἀθήνη ἀπαρατήρητος, τὸ τοιοῦτο δὲν δύναται νὰ συμβαίη καὶ ἐνταῦθα. Διότι ἐπὶ ὠραίοι ἀγάλματος ἡ ὀρθὴ ἀναλογία εἶναι μία τῶν οὐσιωδῶν καλλονῶν. Ἐνταῦθεν δέον νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὰ μέλη ταῦτα ἐκ προθέσεως ἐμυκίνθησαν ἄλλως εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ τις τοῦτο. Ἐξετάζοντες λοιπὸν τὰς ὠραιότητας τοῦ σχήματος τούτου λεπτομερῆστα, κρίνομεν δικαίως ὅτι ἐκεῖνο,

1) Plinius lib. X sect 51 p. 616 *Exd. Hard.*

2) *Adt. Lib. XXXIV sect. 19 p. 651.*

3) *Adt.*

4) *Zergliederung der Schoenheit S. 17 Verl. Ausg.*

1) Fabricii Biblioth. Graec. Lib. II, cap. 6 p. 345.

2) *Dicad. A. στ. 528.*—Valer Maxim lib. III cap: 7.

ὑπερ μέτροι τοῦδε ἐν τῇ γενικῇ αὐτοῦ ὕψει ὡς ἀπειριγράπτως ἐξαιρετόν ἐνόμιζετο, προῆλθεν ἐξ ἐκείνου ἀκριβῶς, ὡς πάλιν ἐφαίνετο νὰ ᾔηται ἐν ἐνὶ τῶν μερῶν τούτου. Πάντα ταῦτα εἶναι λίαν σαφῆ· προστίθημι δὲ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἦδη ἠδούθη καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ὑπάρχει ἕξοχον ἐξωτερικόν, πηγάζον ἀπλῶς ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης τῶν διαστάσεων τῶν ποδῶν καὶ μηρῶν. Διότι ὅταν ὁ Ἄντινωρ τὸ παράστημα τοῦ Ὀδυσσεύς μετὰ τοῦ παραστήματος τοῦ Μενέλαιου θέλη νὰ συγκρίνη, παρίστανσι τοῦτον λέγοντα.†

Στάτων μὲν Μενέλαος ὑπείρεχεν εὐρέας ὄμους,
Ἄμφω δ' ἐζομένη, γεραιώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς.

«Ὅταν ἀμφότεροι ἴσταντο ὄρθιοι, ὁ Μενέλαος ὑπερείχε διὰ τῶν εὐρέων ὤμων κατὰ πολὺ τοῦ ἐτέρου· ὅταν ὅμως ἀμφότεροι ἐκάθηντο, ὁ Ὀδυσσεύς ἦτο ὁ ἐπιδεικτικώτερος». Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεύς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἐν τῷ καθέζεσθαι προσεκάπτο, τοῦθ' ὡς πάλιν ὁ Μενέλαος ἐν τῷ καθέζεσθαι ἀπέβαλλεν, εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀναλογίαν, ἣν εἶχε τὸ κυρίως σῶμα ἀμφοτέρων πρὸς τοὺς πόδας καὶ μηρούς. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔτυχε ἀναλόγου αὐξήσεως μεγέθους ἐν τῷ κυρίως σῶματι, ὁ δὲ Μενέλαος ἐν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς μηροῖς.

(Ἀκολουθεῖ).

ΘΑΓΑ ΛΑΖΑΡΙΑΟΥ.

ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ.

Ὡ λύρα μου ὄρφανὴ ἁρμονίας, ὦ λύρα προσφιλέ μου, ἀλλ' ἀσθενὴς καὶ ἰσχνόφωνος! ζωπορήθητι ἤδη καὶ ψάλλε ὑπὸ τὴν δροσώδη καὶ ἀγίαν πνοὴν τῆς Μούσης, ἣν μεθ' ἡδέος ῥίγους προσβλέπω τοῦ μετώπου μου περίξ ἔρατεινῶς θροοῦσαν τὰς ἀεροειδεῖς αὐτῆς πτέρυγας! ἰδοὺ σὲ στέφω δι' εὐθαλῶν μυρσίνης κλάδων, οὓς τῆς Χρυσοστεφάνου Ἡοῦς ἡ ροδόεσσα χεὶρ ἀφειδῶς δι' ἀδακνάντων ἐρράντισεν· ἰδοὺ σὲ στέφω διὰ ῥόδων εὐανθῶν, ἅτινα ἡ οὐρανόπεμπος θεὰ Ἄνοιξις, τοῦ ἡλίου ἡ εὐμειδῆς καὶ κρινόστεπτος κόρη, παραδείσια μύρα ἀγλάα περιέλουσε.

Ψάλλε, γλυκεῖά μου λύρα! χρυσῆ αὐγὴ διαγελῆ· τῶν βουνῶν τὰς κρημνώδεις ῥάχεις κατακλύζει κύμα φωτὸς χρυσορρόδινον· ὦ! ποίαν ἔχει ἔκτακτον, ἐξίσιον μαγείαν ἢ πασχαλινὴν πρωΐα, τῆς ἐλπίδος, τῆς χαρᾶς, τῆς ἀθανασίας ἢ γλυκεῖα αὐγὴ! Μειδιᾶ, τὴν χιονολαμπῆ κεφαλήν πρὸς οὐρανὸν ἀνυψοῦν τὸ κοῖνον, ὡς χρυσοπτεροῦς ἄγγελος ἀπὸ τῶν παραδεισίων λειμώνων δρέψας, ἐφύττευσεν ἐπὶ γῆς ὅτε ἐν μέσῳ αἰγῆς καὶ νεφῶν καταβάς, ἐπηγγέλσατο πρὸς τὴν αἰθερόπλαστον Παρθένον τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐρυθρᾶ βραχίως τὸ ῥόδον καὶ τρέμει ὑπὸ τὰς ἀβρᾶς ζεφυρίου πνοᾶς· φρίσσει ἀνάλογιζόμενον ὅτι ἡ πικρὰ του ἀκανθα ἐνυξεν ἀπηνῶς πρὸ εἰκοσιν αἰῶνων τοῦ θνήσκοντος Θεοανθρώπου τὸ ὠχρόστιλ-

πνον μέτωπον! Κλίνουσα φιλεῖ ἡ αἰγίρος τὴν δάφνην, τὴν ἐλαίαν ἢ κυπρίσσοσ, καὶ ἐν τῷ ἡδέι αὐτῶν ψιθύρε μετὰ θαυμασμοῦ λαλοῦσι πρὸς ἀλλήλας τῆς ἀναστάσεως τοῦ ταφέντος Θεοῦ τὸ ὑπερφύες καὶ μέγα μυστήριον!

Ἡ ἀπειριγράπτου αὐγὴ
μοσχιαῖς γλυκομοιράζει,
χρυσὸς Παράδεισος ἢ γῆ
ἢ ἀνοισμένη μοιάζει.

Πίσ' ἀπ' τὸ πράσινο βουνὸν
μακρύνεται καὶ δόβνει
ἢ Νύχτα πῶχει φωτεινὸ
στεφάνι τὴν δελήνη.

Ἄστέρια σπάνια κυλοῦν
ἔς τὸ πέλαγο νὰ δύσουν,
λυππητέρᾳ χρυσοφιλοῦν
τὰ σύγνεφα πρὶν δόβουν.

Χρυσανεβαίνει γελαστός
ὁ ἥλιος ἀπ' τὸ κύμα
καθὼς ἀνάτειλε ὁ Χριστὸς
ἀπὸ τὸ μαῦρο μνήμα.

Χαμογελᾷ γλυκὰ ἢ γῆ
φωτοπλημμυρισμένη,
ἔς τὰθῶα λούλουδα ἢ αὐγὴ
μαργαριτάρια ραίνει,

ὅπου ἐστάξαν, θαρρῶ,
ἀπ' τὴ γλυκεῖα Παρθένω,
ὅταν θωροῦσε τὸ Σταυρὸ
μὲ μᾶτια δακρυοσμένα.

Κρουθὰ ἀγγελουδί φωτεινὸ
τᾶμασ' ἐκεῖν' τὴν ὥρα,
καὶ ἀπὸ ψιλὰ ἔπ' τὸν οὐρανὸ
μᾶς τὰ σκορπίζει τώρα.

Ἄνθοῦν λουλουθία μαγικὰ
ὡς καὶ ἔς τὰ κρούα μνήματα,
καὶ τὰερᾶκι μὲ γλυκὰ,
θαρρεῖς, κρουφομλήματα,

ἐν ᾧ σιγὰ γλυκοφιλεῖ
τὰ δένδρα ποῦ κινιοῦνται,
ἐλπίδα καὶ χαρὰ λαλεῖ
ἔς ὄσους ἐκεῖ κοιμοῦνται!

Θάλασσα, γῆ καὶ οὐρανός,
ἀνθοὶ ποῦ δροσοβάλλουν,
ἅλα θαρρεῖς μὲ μιὰ φωνὴ
«Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλουν!

Εἶν' ἢ φωνὴ τους σιωπῆ,
μὰ ὁ Πλάστης τὴν ἀκούει,
καὶ ἀπ' τὴ ματιὰ Του χαροπὴ
λάμπει φωτὸς τὰ λούει!

(† Διάδ. Γ. στ. 210 — 211.)